

Дело C–617/20

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

20 ноември 2020 г.

Запитваща юрисдикция:

Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Германия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

11 ноември 2020 г.

Заявителка:

E.G.

Жалбоподатели:

T.N.

N.N.

Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Висш областен съд Бремен,
Германия)

[...]

Определение

По дело във връзка с наследството на

W. N., починал на 21 май 2018 г. в Бремен (Германия),

починал

заинтересовани лица:

E. G., [...] Бремен, (Германия),

заявителка

T. N., [...] Хага (Нидерландия),

N. N., [...] Хага (Нидерландия),

жалбоподатели

[...]

на 11 ноември 2020 г. пети състав на гражданското отделение на Hanseatischen Oberlandesgericht in Bremen (Висш областен съд Бремен) [...]

определи: **[ориг. 2]**

- I. Спира производството до постановяването на преюдициално заключение от Съда на Европейския съюз относно тълкуването на членове 13 и 28 от Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство (наричан по-нататък „Регламент № 650/2012“).
- II. На основание член 267, втора алинея ДФЕС поставя на Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси относно тълкуването на членове 13 и 28 от Регламент № 650/2012:
 1. Счита ли се, че изявление относно отказ от наследство — което наследник е направил пред съд на държавата членка по обичайното си местопребиваване в съответствие с приложимите там изисквания относно формата — замества изявлението относно отказа от наследството, което трябва да бъде направено пред компетентния да се произнесе по наследяването съд на друга държава членка, и че следователно е действително от датата, на която е направено (субституция)?
 2. При отрицателен отговор на първия въпрос:

Трябва ли наследник, който е направил изявление относно отказ от наследство пред съда по обичайното си местопребиваване в съответствие с приложимите там изисквания относно формата, да е уведомил освен това и компетентния да се произнесе по наследяването съд за това си изявление, за да може то да се счита за действително?
 3. При отрицателен отговор на първия въпрос и положителен отговор на втория въпрос:
 - а) Трябва ли изявлението относно отказа от наследство да е направено на езика на компетентния да се произнесе по наследяването съд, за да може да се счита за действително с

оглед по-специално на спазването на предвидените за отказ от наследство пред този съд срокове?

- б) Трябва ли документите относно отказа от наследството, издадени от съда по обичайното местопребиваване на отказващия се от наследството, да бъдат представени в оригинал и в превод на компетентния да се произнесе по наследяването съд, за да може изявлението относно отказа от наследството да се счита за действително **[ориг. 3]** с оглед по-специално на спазването на предвидените за отказ от наследство пред този съд срокове?

III. Мотиви:

1.

Починалият е нидерландски гражданин, който е роден на 4 януари 1945 г. и е починал на 21 май 2018 г. в Бремен (Германия). Заявителката е вдовицата на починалия, а жалбоподателите, посочени в точки 2 и 3, са наследници на по-рано починалия му брат.

С изготвен от нотариус официален документ от 21 януари 2019 г. заявителката иска да ѝ бъде издадено удостоверение за всички наследници, от което да е видно, че е наследник по закон на 3/4, а всеки от жалбоподателите — на по 1/8 от наследството на починалия. Тъй като заявителката се е затруднила да представи документите, необходими за установяване на наследниците по закон, с писмо от 19 юни 2019 г. компетентният да се произнася по наследяването Amtsgericht Bremen (Районен съд Бремен, Германия) се обръща най-напред към жалбоподателите и ги информира, че е подадено заявление за издаване на удостоверение за наследници. Едновременно с това този съд моли да му бъдат представени някои конкретно посочени от него документи. На 14 август 2019 г. се получава електронно писмо от г-н К., в което същият твърди, че жалбоподателите са му възложили да се информира относно съдържанието на наследството. В отговор Amtsgericht Bremen посочва, че не може да му предостави тази информация и му препоръчва да се обърне към правен съветник. Първоначално жалбоподателите не правят никакви изявления. След като накрая заявителката представя необходимите документи, на 22 ноември 2019 г. Amtsgericht Bremen изпраща писмо до жалбоподателите, с което ги уведомява за заявлението за издаване на удостоверение за наследници и иска становището им по този въпрос. Още преди това, на 13 септември 2019 г. жалбоподателите са подали до Rechtbank Den Haag (Първоинстанционен съд Хага, Нидерландия) изявление относно отказ от наследството на починалия, вписано в тамошния регистър по наследяването на 30 септември 2019 г. Копия от издадените за това документи от Rechtbank Den Haag са изпратени от жалбоподателите на Amtsgericht Bremen с писмо на нидерландски език от 13 декември 2019 г. С

писмо от 3 януари 2020 г. Amtsgericht Bremen съобщава на жалбоподателите, че поради липса на превод на немски език не може да разгледа писмото им и приложените към него документи. С писмо от 15 януари 2020 г. (написано на немски език) жалбоподателят, посочен в точка 3, отговаря **[ориг. 4]**, че е направено изявление относно отказ от наследството, че в съответствие с правото на Съюза то е регистрирано в съда на нидерландски език и че следователно същото не се нуждае от превод. Amtsgericht Bremen обаче се позовава на липсата на превод и на приложимите към отказа от наследството срокове.

С определение от 27 февруари 2020 г. Amtsgericht Bremen установява необходимите за издаването на удостоверение за наследници факти съгласно член 352e, параграф 1 от Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (Закон за производствата по семейни дела и за охранителните производства, наричан по-нататък „FamFG“). Двата жалбоподатели са уведомени за решението на 6 март 2020 г. и подават жалба срещу него с писмо от 19 март 2020 г. (постъпило на 27 март 2020 г.), като молят за удължаване на срока, за да могат да изложат допълнителни мотиви. На 30 юли 2020 г. жалбоподателите подават цветни копия на изготвените от Rechtbank Den Haag документи, заедно с техен превод. След като Amtsgericht Bremen отново изтъква, че липсват оригиналите на документите, те са му представени на 17 август 2020 г. С определение от 2 септември 2020 г. Amtsgericht Bremen отхвърля жалбата и прехвърля делото за решаване от запитващата юрисдикция. Amtsgericht Bremen се мотивира с това, че жалбоподателите са станали (съ-)наследници на починалия, тъй като са пропуснали срока за отказ от наследство. За да е действителен отказът, не било достатъчно просто да се съобщи, че е направено изявление пред нидерландския съд, или да се изпратят копия, а било необходимо да постъпят оригиналните документи, които обаче били получени от Amtsgericht Bremen едва след изтичането на шестмесечния срок за отказ от наследство.

2.

Подадената от жалбоподателите жалба е уредена в член 58, параграф 1 от FamFG и е допустима съгласно член 59, параграф 1, член 61, параграф 1 и член 63, параграф 1 от FamFG. По тази причина въпросът дали отказът е бил направен в срок е необходимо да се разгледа по същество.

- а) Тъй като жалбоподателите не пребивават в Германия и починалият е бил с нидерландско гражданство, по въпросите, свързани с наследяването, са приложими разпоредбите на Регламент № 650/2012 **[ориг. 5]**. Съгласно този регламент компетентен да се произнася по въпроси, свързани с наследяването на имуществото на починалия, е Amtsgericht Bremen, който е съдът по обичайното местопребиваване на починалия към момента на смъртта му (член 4 от Регламент № 650/2012). Освен това по въпросите, свързани с наследяването,

принципно са приложими разпоредбите на германското материално право, тъй като и съгласно тях е от значение обичайното местопребиваване на починалия към момента на смъртта му (член 21, параграф 1 от Регламент № 650/2012). Обратно на становището на Amtsgericht Bremen обаче въпросът за действителността на отказа от наследство не се урежда единствено в член 1945 от Bürgerliches Gesetzbuch (Гражданския кодекс, наричан по-нататък „BGB“). Напротив, за отказа от наследство членове 13 и 28 от Регламент № 650/2012 предвиждат специален режим относно компетентността и формата.

Член 13 от Регламент № 650/2012 предвижда, че освен съда, който е компетентен да се произнася по въпроси, свързани с наследяването съгласно член 4 от Регламент № 650/2012, компетентни да приемат изявление относно отказ от наследство са и съдилищата на държавата членка на обичайното местопребиваване на отказващия се от наследство. Става дума следователно за конкурираща се компетентност [...] [доказателства от националната правна доктрина]. Териториалната компетентност на съда по местопребиваването на отказващия се от наследство се урежда от автономните в това отношение разпоредби на нидерландското право. Тъй като жалбоподателите пребивават в Хага, има достатъчно основания за териториално компетентен съд да се приеме Rechtbank Den Haag, като обратното нито е очевидно, нито доказано. Освен това съгласно член 28, буква б) към формата на изявлението относно отказа от наследство са приложими разпоредбите на мястото, където лицето, направило изявлението, обичайно пребивава.

- б) Съществува обаче спор дали само по себе си изявление относно отказ от наследство, направено пред съда по местопребиваването на отказващия се от наследството, следва да се счита за действителен отказ пред компетентния да се произнася по наследяването съд, т.е. дали е налице т.нар. субституция (каквото е например преобладаващото мнение [...]) [доказателства от правната доктрина и съдебната практика]. Според обратното мнение споменатото изявление следва да бъде направено във форма, която отговаря на изискванията на съда, който е компетентен да се произнася по наследяването, [...] **[ориг. б]** [...] или поне следва да му бъде съобщено [доказателства от правната доктрина].

В подкрепа на това мнение може да се изтъкне съображение 32 от Регламент № 650/2012, в което се уточнява, че лицата, които се възползват от възможността да направят изявление в държавата членка по обичайното си местопребиваване, следва сами да уведомят съда, който е компетентен да се произнася по наследяването, за съществуването на такова изявление в рамките на срока, определен съгласно приложимото към наследяването право. От това би могло да

се направи изводът, че законодателят е приел, че изявление относно отказ от наследство, направено пред съда по местопребиваването на отказващото се от наследство лице, поражда правни последици едва когато за него бъде уведомен съдът, който е компетентен да се произнася по наследяването. В подкрепа на това по-специално може да се изтъкне обстоятелството, че член 13 от Регламент № 650/2012 — за разлика от член 344, параграф 7 от FamFG — не предвижда задължение за съда по местопребиваването на лицето, което е направило изявлението, да уведоми съда, който е компетентен да се произнася по наследяването, за постъпването на изявление относно отказ от наследство.

- в) Следователно разрешаването на спора по делото, и по-точно въпросът дали жалбоподателите са се отказали в срок от наследството зависи от тълкуването на членове [13] и 28 от Регламент № 650/2012.

Тъй като приложимото в случая съгласно член 21 от Регламент № 650/2012 германско материално право не предвижда изрично приемане на наследството (член 1942 от BGB — принцип за автоматичното придобиване, [...] [позоваване на националната правна доктрина]), жалбоподателите стават сънаследници, ако не се откажат в срок от наследството (член 1943 от BGB). Общият срок за отказ от наследство е 6 седмици и започва да тече от момента на узнаване на откриването на наследството и основанието за придобиване на качеството наследник (член 1944, параграф 1 от BGB). Ако — както е в случая — наследникът пребивава в чужбина, срокът за отказ от наследство е 6 месеца (член 1944, параграф 3 от BGB). За наследника узнаването е факт, когато той научи за откриването на наследството по член 1942 от BGB. Ето защо узнаването на релевантните обстоятелства, въз основа на които се очаква той да предприеме дадено действие, трябва да е безспорно. Възможното узнаване, както и виновното неузнаване, не са условия, за да започне да тече срокът за отказ от наследство. Релевантното обстоятелство, което наследникът трябва да е узнал, е откриването на наследството. Освен това при наследяване [ориг. 7] по закон — както е в случая — от значение е родствената връзка (включително и регистрираното партньорство), върху която се основава статутът на наследника, както и отсъствието, съответно отпадането на наследници от предходен ред. Запитващата юрисдикция не е сигурна дали запитването на Amtsgericht Bremen от 19 юни 2019 г. вече е осигурило на жалбоподателите необходимото — безспорно — узнаване. От една страна, към това писмо не е било приложено заявлението за издаване на удостоверение за наследници, в което е била посочена причината за призоваването като наследник (наследяване по закон). От друга страна, искането на документи от страна на Amtsgericht Bremen показва, че все още не е било приключило проучването относно наследяването по закон. Към това се добавя и фактът, че жалбоподателите са нидерландски граждани, които

не са длъжни да познават германските разпоредби относно наследяването по закон, още повече че става въпрос за наследници от втори ред (член 1925 от BGB). Самият Amtsgericht Bremen при изчисляването на срока не е приел, че това запитване е осигурило на жалбоподателите необходимото съгласно член 1944 от BGB узнаване. Запитващият съдебен състав е на същото мнение. Най-късно на 13 септември 2019 г. обаче жалбоподателите са узнали за наследството, тъй като на тази дата те са декларирали отказа си от него пред Rechtbank Den Haag, което показва, че според тях те са станали наследници.

- (1) Ако се възприеме явно преобладаващото мнение за субституция, то изявлението относно отказа от наследство е действително от датата, на която е направено пред Rechtbank Den Haag, а именно 13 септември 2019 г. В такъв случай законоустановеният срок по член 1944, параграф 3 от BGB е спазен и жалбоподателите не са станали наследници.
- (2) Ако обаче с оглед на съображение 32 не се приеме тезата за пълна субституция, действителността на отказа може да зависи и от това кога Amtsgericht Bremen (съдът, който е компетентен да се произнася по наследяването) е узнал за изявлението. Тогава обаче възниква въпросът на какви формални условия трябва да отговаря отказът, за да се счита за действителен:
 - а) Ако се приеме, че на съда, който е компетентен да се произнася по наследяването, е достатъчно да се предостави само информацията — евентуално дори и на езика на отказващия се от наследство — то отказът, направен на 13 декември 2019 г. (и следователно в срок) е действителен. Същото би важало, ако се изискваше да се приложат само копия на документите, които съдът по местопребиваването [ориг. 8] на отказващия се от наследство е издал, когато е направено изявлението. Тогава съдът, който е компетентен да се произнася по наследяването, следва да поиска от съда на другата държава членка потвърждение за изявлението (член 26 от FamFG).
 - б) Ако по правото, приложимо в района на действие на съда, който е компетентен да се произнася по наследяването (член 21, параграф 1 от Регламент № 650/2012), се изисква информацията за направеното изявление за отказ да е съставена на немски език (член 184 от GVG, Gerichtsverfassungsgesetz (Закон за устройство на съдилищата), то това изискване е изпълнено с писмото на жалбоподателите от 15 януари 2020 г. и в този случай срокът би следвало да се приеме за спазен. И при тези обстоятелства

съдът, който е компетентен да се произнася по наследяването, би трябвало сам да поиска потвърждение от съответния съд на държава членка.

- в) Ако обаче се приеме — както е направил *Amtsgericht Bremen*, че за действителността на отказа, независимо от предвиденото в член 13 от Регламент № 650/2012, се изисква документите, изготвени от съда на държавата членка, да бъдат изпратени до съда, който е компетентен да се произнася по наследяването, в оригинал заедно със заверен превод на езика на този съд, тогава в настоящия случай това е станало едва през август 2020 г. и срокът за отказа е изтекъл. Следва обаче да се отбележи, че подобно тълкуване не би допринесло съществено за постигането на целта на тази разпоредба за улесняването на европейското правосъдие, тъй като тогава засегнатото лице щеше да направи отказа си директно пред съда, който е компетентен да се произнася по наследяването.

[...]

[подписи]

[...]

[...] [заверен препис]